

Методичні підходи щодо розрахунку резерву сумнівних боргів на комунальних підприємствах

Кадничанський М.В., к. е. н., доц., Водоп'янова А. П., ст-ка, Харківський національний університет міського господарства

Однією з найбільших проблем при розрахунках з населенням є велика заборгованість останнього перед комунальними підприємствами. Причиною є, з одного боку, високі тарифи, а з іншого — відсутність покарань для неплатників. Специфікою діяльності комунальних підприємств, які надають житлові та комунальні послуги, є ті, що послуги надаються незалежно від стану платежів за них окремими споживачами. У зв'язку з цим підприємства комунальної галузі у свою чергу, не мають змоги своєчасно розрахуватися за спожиті матеріальні ресурси і, як наслідок, виникає значна дебіторська та кредиторська заборгованість.

Особливістю діяльності підприємств водо-, теплопостачання та водовідведення є те, що першою подією є надання послуги споживачам, тобто реалізація послуг в кредит. Природно, що в такій ситуації мають місце ризики непогашення дебіторської заборгованості. Відповідно, в балансах комунальних підприємств завжди мають відображатися суми дебіторської заборгованості, щодо повернення якої є сумніви.

Головною метою нарахування резерву сумнівних боргів в бухгалтерському обліку та виключення із активів балансу і списання на витрати звітного періоду дебіторської заборгованості, яка визнана безнадійною, є забезпечення достовірною інформацією її користувачів.

Найбільш суттєвим є те, що в результаті несплати деякими споживачами за послуги, у комунального підприємства виникає поточна кредиторська заборгованість, яка не має джерела покриття. Кредиторами комунальних підприємств є як енерго-, газопостачальні організації, так і бюджети та працівники підприємства. У разі залучення позикових коштів до фінансування капітальних проектів, у підприємств виникають зобов'язання перед фінансовими установами (банками) тощо.

В зв'язку з тим, що сьогодні комунальні підприємстві не мають достатнього практичного досвіду застосування методики розрахунку сум безнадійної заборгованості, рекомендуємо опиратися на підходи до обчислення резерву сумнівних боргів, визначені в П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", П(С)БО 1, 2, 3, 14, 19 та інших нормативних документах, які регламентують бухгалтерський облік дебіторської заборгованості.

Для розрахунку резерву сумнівних боргів використовується облікова бухгалтерська інформація по рахунку 36 "Розрахунки з покупцями і замовниками" про суми поточної та безнадійної дебіторської заборгованості. До аналізу, оцінки поточної дебіторської заборгованості з метою групування її за строками непогашення та розрахунку резерву сумнівних боргів залучаються декілька служб підприємства: в першу чергу, абонентський та юридичний відділи, бухгалтерія та планово-економічний відділ. Управлінським рішенням

обирається метод розрахунку резерву сумнівних боргів. Відповідно до п.9 П(С)БО 10 цей розрахунок може здійснюватися, виходячи з оцінки платоспроможності окремих дебіторів або на основі класифікації дебіторської заборгованості.

Підходи до визначення величини резерву сумнівних боргів можуть обиратися в межах однієї групи споживачів. Диференційований метод оцінки та нарахування резерву може застосовуватися окремо по кожній групі, наприклад:

- по госпрозрахункових підприємствах - оцінюється платоспроможність окремих дебіторів в залежності від терміну відсутності оплат за спожиті послуги;

- по бюджетних організаціях і установах - при відсутності боргу більше року резерв не нараховується;

- по населенню - переважно застосовують метод класифікації дебіторської заборгованості.

Незалежно від обраного методу на підприємствах ведеться аналітичний облік дебіторської заборгованості по кожному споживачу, дебіторська заборгованість якого або її частина включена в резерв сумнівних боргів. Не рекомендовано застосовувати підхід, коли при наявності нарахованого резерву сумнівних боргів на практиці списувалася безнадійна дебіторська заборгованість в звітному році не за рахунок резерву, а шляхом списання на поточні витрати по даті їх виникнення.